

CERKVENI GLASNIK

Izhaja zadnji teden v mesecu

ZA TRŽIŠKO ŽUPNIJO

Posamezna številka stane 2 Din.

Bilanca za l. 1924.

Denarni zavodi, industrijska in trgovska podjetja napravijo vsako leto bilanco, v kateri so aktiva in pasiva. Med aktiva pridejo: gotovina, premoženje, terjatve in sploh vsa lastnina; med pasiva pa: dolgovi, izgube, odpisi itd. Kar je dobrega, pride med »aktiva«, kar je slabega, med »pasiva«. Iz bilance se vidijo dobre in slabe strani podjetja, premoženje ih napredovanje ali dolgovi in nazadovanje podjetja.

Župnija sicer ni nobena posvetna ustanova, a vendar tudi o njej lahko naredimo bilanco, duhovno bilanco, v kateri se vidijo »aktiva«, to je dobre strani duhovnega življenja v župniji, a tudi »pasiva«, to je slabe strani župnije.

Naredimo bilanco za našo župnijo za l. 1924!

Naj pridejo na vrsto najprej aktiva!

V l. 1924 je bilo v župniji obhajil 74.735. Od l. 1923 smo napredovali za 6935 obhajil. Prejemanje sv. obhajil je v zadnjih desetih letih takole rastlo in — padalo: V l. 1913 jih je bilo 57.000, v l. 1914 — 65.000, v l. 1915 — 64.000, v l. 1916 66.000, v l. 1917 — 70.000, v l. 1918 — 70.400, v l. 1919 — 59.000, v l. 1920 — 67.000, v l. 1921 — 65.000, v l. 1922 — 63.000, v l. 1923 67.800, v l. 1924 — 74.735.

Med kakimi 4200 prebivalci naše župnije, med katerimi je par stotin takih, ki pridejo in gredo, kakor ptice selivke, je blizu 75.000 obhajil gotovo častno število. Več kot osemnajst obhajil bi prišlo na leto na vsakega tržičana — otroka in odraslega — če bi jih razdelili enako na vse prebivalce župnije. Če računamo, da je v župniji kakih 100 oseb, ki niso več živi udje sv. Cerkve — ker več ne prejema sv. zakramentov, kakih 20 drugovercev in pa kakih 850 otrok, ki še ne hodijo k sv. obhajilu, potem bi prihajalo na vsakega vernika letno nad 23 obhajil. Lepo število! Posebno naši možje in fantje so začeli zadnji čas napolnjevati obhajilno mizo —! Vsa čast tistim!

Druga lepa stran med aktivi naše duhovne bilance je dobrodelnost naših župljanov. To bo moral vsak zgodovinar sedanjim in nekdanjim Tržičanom šteti v dobro, da so radi žrtvovali po svojih močeh za cerkev in reveže. Če govorim o »Tržičanih«, ne govorim samo o tržanih ampak tudi o št. Ančanih, Dolincih in Bistričanih, povsod je hvalabogu mnogo duha dobrodelnosti.

V l. 1924 ste darovali za cerkev okrog 40.000 Din. Za dobrodelne namene cerkvenih organizacij je zbrala župnija v darilih nad 50.000 Din. Delo naših dobrodelnih organizacij — to je Vincencijeve konference, Elizabetne konference, katerim pomagajo naše Marijine družbe in treji red, se gotovo lahko meri z vsemi dobrodelnimi organizacijami v državi v svoji infenzivnosti in požrtvovalnosti.

Med aktiva štejemo naše cerkvene organizacije, a tudi vse organizacije na katoliški kulturni podlagi. Dekliška Marijina družba šteje koncem l. 1924 s hospitantinjami vred 181 članic in okrog 22 kandidatinj, ženska Marijina družba ima 228 članic, mladeniška 33 članov, tretji red 120 članov.

Vse naše cerkvene organizacije precej dobro uspevajo, največ obhajancev prihaja iz njihovih vrst, vsakdanji obhajanci so vsi člani naših cerkvenih organizacij in pri naših dobrodelnih akcijah so zopet prvi tretjeredniki in člani Marijinih družb.

V našo župnijo hodi tudi lepo število cerkvenih in nabožnih listov. Tudi to je velika postavka med aktivi. Vsaka številka dobrega časopisa je mogočen pridigar k krščanskiemu življenju. Cerkvenega glasnika za tržiško župnijo prihaja 700 izvodov v naše družine, Bogoljubov 250, Glasnika Srca Jezusovega 350 izvodov, Cvetja sv. Frančiška 54 izvodov.

Preidimo k »pasivom« — to je k slabim stranem življenja naše župnije.

V l. 1924. je bilo oklicanih 71 parov, poročenih 51 parov, rojstev pa je bilo le 114, med njimi 14 nezakonskih; v l. 1923. je bilo oklicanih 59 parov, poročenih 49 parov, rojstev pa 119, med temi 14 nezakonskih; v l. 1922. je bilo oklicev 59, porok 52, rojstev 188, med temi nezakonskih 21. Pred dvajsetimi leti pa je bilo razmerje sledeče: v l. 1902. je bilo oklicev 39, porok 31, rojstev 149, med temi nezakonskih 14; v l. 1903. oklicev 69, porok 52, rojstev 176, nezakonskih 23; v l. 1904. oklicev 36, porok 29, rojstev 179, med temi nezakonskih 16.

Te številke dosti povedo! Vedno več porok — a vedno manj rojstev; vedno več prebivalstva, a vedno manj naraščaja! 1. jan. 1922 je bilo v tržiških delavnicah in tovarnah zavarovanih delavcev 1816; 1. jan. 1923 že 2459; 30. julija 1924 pa celo 2640. Število prebivalstva raste vsled priseljencev, število rojstev — pada!

Roditelji se branijo otrok — —! Pravijo, da so krive socialne razmere —. Res so nekoliko, toda pomislite, ali se je našemu delavcu in obrtniku pred dvajsetimi leti dosti bolje godilo kot danes? Ali so se takrat bolje oblačili? Ali so takrat imeli boljše hrano kot danes —? Ne, socialne razmere se niso obrnile toliko na slabše, ampak morala, ki nam jo zastruja takozvani moderni materialistični duh, ki išče povsod in tudi v — zakonu — le uživanja!

Pri nas je tudi silno veliko število nezakonskih otrok, a še večje bi bilo, ko bi ne bilo nezakonskih mater — morilk lastnega zaroda — — —! Bela smrt ima pri nas bogato žetev —! To je najbolj žalostna postavka med našimi — pasivi, ki na glas vpije, da bolj skrbimo za — našo mladino.

Zanimive bi bile številke, koliko se pri nas popije opojnih pijač, koliko »blaumontagov« zaznamujejo naši obrtniki, pomočniki in vajenci, koliko nočnih kralavov v letu moti noč in mir — — —; tudi to bi bilo treba prišteti med pasiva —! Tu ima velik in lep delokrog naše občinsko predstojništvo: kako ga vrši, sami vidite!

V župniji imamo tudi nekaj konkubinativ (divjih zakonov) — javnih in skritih. Duhovščina nima tu nobene moči, da bi iztrebila to zlo in pohujšanje. Občinsko predstojništvo ima pravico in dolžnost po postavi razgnati take divje zakone. Ko sem zahteval pri nekem kričečem slučaju, da tržka občina tu stori svojo dolžnost, se je večina občinskega odbora temu uprla — —! Čudno se mi zdi, da to podpirajo celo možje — ki hočejo biti še — kristjani!

To je na kratko naša bilanca! Če hočemo biti pravični, moramo reči, da je v naši župniji mnogo, mnogo dobrega, a tudi precej moralnega zla. Vsi, kar jih je dobre volje, naj gredo na delo, da bo rastlo dobro in ginilo zlo v župniji! Skrbimo, da aktiva rastejo, pasiva — ginejo!

Bela smrt.

Pod oknom je stalo par deklet. Pritajno so se pogovarjale med seboj. Tu pa tam je katera pogledala kvišku, kjer je pozno gledalo v temno noč razsvetljeno okno. Pa pride po cesti mož, znanec in vpraša: »Kaj pa stojite tu —?« Dekleta se skrivnostno nasmehnejo in pokažejo kvišku rekoč: »Tam gori pa kuhajo —.« »Pa kaj, če kuhajo —?« vpraša znanec. »Kuhajo, kuhajo neka zdravila, ki prinašajo smrt nerojenim, ki naj odpravljajo sramoto neporočenim — —.«

Demon nečistosti, kako strašen morilec si ti! Z opojno slastjo omamiš lahkoživo mlado bitje. Kako pritajeno mu govoriš pred grehom: »Saj ni greh; saj tako hudo ni, kakor pridigajo; saj nihče ne ve; saj to je naravno, to je sreča; saj te bo vzel —.« Cel besednjak slepil imaš na razpolago, ti zlobni, ti umazani zapeljivec! Pa se je v tvoje zanjke vjela nesrečna duša —! Posledice so tu —, skriti ne bo mogoče greha. In ti demon, hudoba sama, sedaj pokažeš vso svojo zlobo! »Kaj bo s teboj,« ji govoriš, »kaj bodo ljudje rekli, kam boš šla, oh sramota — sramota —, reši se sramote, znebi se —, zamori mlado življenje —!«

Greh rodi greh! Skriti hoče greh s še večjim grehom, postane morilka lastne krvi, življenja, ki ga je sama povzročila — —.

Uboj je strašen v nebo vpijoč greh! Kajin — in Kajnov greh pa najde človeka, ki ga prekosi —! Greh je ubiti človeka, greh in še večji greh je ubiti telo in dušo, ubiti nerojeno življenje, ki ga krst še ni očistil izvirnega greha. Mati — morilka — je hujši od Kajna —!

Bila je mlada in lepa, a lahkoživa in lahkožerna in demon jo je premotil. Imela je vrtec, ah vrtec krasan, ko zjutraj je vstala, bil cvet je obran — —. Spoznala je kmalu, da bo rodil greh sadove. Demon, zapeljivec, skrb, sramota — — vse to je tudi njo zapeljalo, da je šla na pot morilk lastnega zaroda. Pila je, a pila je sebi v smrt.

Pripeljali so jo v bolnico. Vsem, tudi zdravnikom je skrivala svojo strašno skrivnost. Upala je, da ne bo hudega, a strup je zastrupil tudi njeno življenje . . . Prihajalo je počasi: z grozo je spoznala, da je z otrokom zamorila sebe — —. In takrat so se ji tam v samotnem kotu bolniške sobe pokazale velike oči — —. Nemo, očitajoče so jo zrle, steklene in neizprosne, kakor da bi jo klicale na sodbo, jaz, tvoj otrok te bom ka — so govorile, »pridi na sodbo, jaz, tvoj otrok te bom tožil — —.« In nekaj jo je stisnilo za prsi, jo dušilo v grlu; široko je odprla oči, hotela je krikniti, a glas ji je zastal, mrzel pot jo je oblił, telo se je parkrat streslo in odšla je pred sodni stol pravičnega Sodnika —.

Zjutraj jo najdejo mrtvo! S široko odprtimi očmi in z grozo na obrazu je ležalo njeno mrtvo truplo na bolniški postelji —.

Odnegli so jo v mrtvašnico. Ko so za njo pospravljali posteljo, so našli pod njo malo — mrtvo dete —.

Ah demon nečistosti, koliko življenj imaš ti na vesti, koliko duš pogubiš — —!

In druga! Še hranim neke iz časopisa izrezano poročilo —: »nenadoma se je preselila v večnost gospodična N. N. — — —« Dobro sem jo poznal. Brezvesten zdravnik ji je dal »zdravila«, da odpravi sramoto. V enem dnevu — je bila mrlič —!

In še tretja in četrta in peta itd. —! Te pa še žive. Le mladost, le lepota, le uživanje tega sveta — — to so njih ideali! Poročene so, a mrzijo materinstvo. Samo enega, samo dva —! Norčujejo se iz onih, ki so poštene matere, ki jih imajo več. In če se zgodi »nesreča« —, romajo k brezvestnicam in zamore — lastno kri —! To so grdobije, hujše od Kajna.

A prišlo bo enkrat — —! Z velikimi očmi jih bo pogledalo in poklicalo — ono nevidno in neznano — k sodbi.

Oznanila za mesec februar.

1. febr. 4. ned. po razgl. Gosp. Služba božja ob navadni uri. Pop. ob 2. ura molitve in pete litanije presv. Srca Jezusovega. Prva nedelja v mesecu, pri prvi sv. maši skupno ob-

hajilo za fante in može. Pri 6. in 10. sv. maši je darovanje za sveče za Tržič in Bistrico. V pušco se pobira za električno razsvetljavo.

2. febr. Svečnica. Služba božja ob navadni uri, ob 10. sv. maša z blagoslovom, ob 9.45 blagoslov sveč, pop. ob 2.30 pete litanije M. B.

3. febr. Sv. Blaž. Blagoslov sv. Blaža se deli pred šesto sv. mašo in po maši.

6. febr. Prvi petek v mes. Ob 6. uri sv. maša z blagoslovom.

8. febr. Prva predpepelnična nedelja. Služba božja ponavadi ob 6., 8.15 in 10., pop. ob 2.

15. febr. Druga predpepelnična nedelja. Služba božja ponavadi. Ta dan se obhaja slovesen spomin kronanja sv. Očeta Pija XI., po 10. sv. maši se bo zapel Te deum. Sv. Oče je Kristusov namestnik na zemlji, duhovni vladar nad 300 milijonov katoličanov. Ni ga vladarja na svetu, kakor je sv. Oče. Če praznujemo narodne državne praznike ob rojstnih in godovnih dnevih vladarjev, se še veliko bolj spodobi, da praznujemo spomin kronanja sv. Očeta, ki je zastopnik in poglavar našega duhovnega kraljestva na zemlji, ki obsega vse narode in vse države.

22. febr. Pustna nedelja. Sv. maše ob navadni uri. Zjutraj ob 6. uri se prične 40 urna pobožnost na čast sv. Rešnjemu Telesu. Odpustki, ki so določeni za to pobožnost, se prejema-jo tudi v svetem letu. Za čas 40 urne pobožnosti dobe popolni odpustek oni, ki prejmejo sv. zakramente, obiščejo Sv. R. T., ko je izpostavljeno in molijo v papežev namen. Za vsak obisk Sv. R. T. pa prejme 10 let in 10 kvadragen odpustkov, kdor ima kesanje in vsaj namen spovedati se grehov. Te odpustke torej lahko prejmemo kolikorkrat obiščemo te dni Sv. R. T. — Te dni se zelo žali presv. Srce Jezusovo, v zadoščenje prejema-je v obilem številu sv. zakramente in obiskujete Sv. R. T.

Na razpolago bo tuj spovednik in 4 domači od sobote do torka zjutraj od 5. ure dalje in zvečer.

Sv. R. T. ostane izpostavljeno v nedeljo in ponedeljek od 6. ure zj. do 6. ure zvečer, v torek od 6. ure zjutraj do končane popoldanske pobožnosti.

Sv. maše v nedeljo: ob 6. s pridigo, ob 7., ob 8.15 s pridigo, ob 9. in ob 10. s pridigo; v ponedeljek in torek so sv. maše ob 6., 7., 8., 9. in 10.

Za čas 40 urne pobožnosti je vsaki dan pop. ob 3. pridiga in nato litanije presv. Srca Jezusovega, v torek je po litanijah zahvalna pesem.

Uro molitve naj opravijo v sledečem redu: v nedeljo od 11—12. ure bližnji sosedje, od 12—1. ure č. šolske sestre, od 1—2. ure dekliška Mar. družba, od 2—3. ure ženska Mar. družba, od 4—5. ure tretji red, od 5—6. ure mladeniči in moške.

V ponedeljek in torek molijo: od 11—12. ure šolski otroci, od 12—1. ure č. šolske sestre, od 1—2. ure dekl. Mar. družba, od 2—3. ure ženska Mar. družba, od 3—4. ure (pond.) šolski otroci, od 4—5. ure moški in tretji red.

24. febr. Sv. Matija, apostol. Ob 11. uri ponoči naznani velik zvon začetek postnega časa.

25. febr. Pepelnica. Ob 5.45 zjutraj blagoslov pepela, nato pepelenje, ki se vrši tudi po sv. maši.

Ta dan je strogi post, prepovedano je vživati mesne jedi in je dovoljeno le enkrat na dan se nasititi.

Post.

Mesa ni dovoljeno uživati vse petke v letu, pepelnično sredo, v soboto pred binkoštni, na dan pred praznikom Marijinega vnebovzetja, na dan pred praznikom vseh svetnikov in na dan pred božičem do večerje.

Delavci v tovarnah in njih družine, sprevodniki po železnicah in potniki, ki morajo jesti v železniških gostilnah, vsi ki so primorani jesti v gostilnah, vsi, ki so od drugih odvisni in si ne morejo oskrbeti postnih jedi, smejo jesti meso tudi vse petke razen velikega petka in dneva pred božičem.

Od 21. leta dalje do 60. leta pa je vsak kristjan dolžan pritrpati si jedi tako, da se le enkrat na dan nasiti — zjutraj in zvečer kaj malega — siedeče dni: vse dni štiridesetdnev-

nega posta, vse kvaterne dneve in v soboto pred binkoštni, dan pred praznikom Mar. Vnebovzjetja, pred praznikom Vseh svetnikov in dan pred božičem do večerje.

Ob praznikih ni nobenega posta.

Pritrgati pri jedi pa si ni dolžan, kdor bi vsled posta ne mogel izvrševati svojega poklica. Tako so oproščeni posta vsi delavci po tovarnah, čevljarji, mizarji, kmetovalci, ki opravljajo težka dela itd. Kdor ni na jasnem glede postne dolžnosti, naj vpraša spovednika za pojasnilo, ki se radevolje vsakemu da tudi v župni pisarni.

Dekliška Mar. družba: Shod v nedeljo 8. febr. Skupno obhajilo v nedeljo 22. febr., ura molitve v nedeljo 15. febr. od 1.30—2. ure. Dekliški večeri: 4. in 18. febr.

Ženska Mar. družba: Shod 15. febr.

Mladeniška Mar. družba: Shod 15. febr., skupno sv. obhajilo 1. febr.

Tretji red: Shod 1. febr. Sv. maša za tretji red v torek 3. februarja.

Marijin vrtec za deklice: Shod v nedeljo 15. febr., za dečke v nedeljo 22. febr.

Šolski vestnik.

Mesečna spoved za februar: Meščanska šola za dečke 31. jan.; za deklice 21. febr. Ljudska šola: dečki IV. b in V. r v soboto 31. januarja; IV. a, III. in II. r 7 febr. — Deklice: II. in III. r v soboto 14. februarja, IV. in V. r v soboto 21. februarja. Vsako prihodnjo nedeljo je skupno sv. obhajilo za dotične razrede.

Ob četrtnih naj ljudskošolska mladina prihaja ob 7. uri k delavniški sv. maši! Skrbeli bomo, da bo vedno ob 7. uri sv. maša.

Šolski molitvenik po 9 Din, nevezani po 1 Din se dobe v župni pisarni.

Na uho staršem. Ko bo prišel sodni dan, bo najhujša predla vladarjem, duhovnikom in — staršem. Ti ne bodo dali odgovora samo samj o sebi, ampak o vseh tistih, ki so jim bili izročeni v vodstvo, pouk in varstvo. Iz naših rok bo pravični Sodnik terjal nam izročene duše — — — Dobri pastir je pustil devetindevset ovac in je šel za eno samo v puščavo, tvegaval v nevarnost svoje življenje, prenašal žejo in vročino, si ranil noge in roke, da je našel izgubljeno ovco. In ko jo najde, se vesel vrne domov in ne misli na težave, ki jih je prestal na iskanju.

Starši — ali ste tudi vi taki pastirji?!

Na sodni dan bodo stali poleg vas vaši otroci. Grozen pogled za očeta in mater, če bi zagledal enega samega otroka hudičem enakega, ali morda več svojih otrok — ali morda vse otroke pogubljene —! Pri večini pogubljenih bodo več ali manj krivi pogubljenja — starši. Ko bi bili bolj vzgajali svoje otroke, ko bi bili bolj pazili nanje, ko bi bili več molili za nje, ko bi bili bolj navajali otroke k molitvi, k zakramentom, ko bi jih bili bolj svarili —, pa bi se bili rešili. Pogubljeni se bo tega dobro zavedal in celo večnost bo — klel svojo nesrečno mater, malomarnega očeta —. Starši, ki ljubite svoje otroke, ali nj to grozna misel, neznosna in strašna, da bi bil en sam vaš otrok pogubljen po vaši krivdi?!

Odgovornost, ki jo nosijo starši za družino, je velika, je strašna! A zdi se mi, da se pogosto starši ne zavedajo te silne odgovornosti. Kolikokrat se je že pripetilo, da je duhovnik opozoril očeta ali mater na njih dolžnost, na nevarnost, v katerih je njih otrok, a kaj je dobil za odgovor?! »Sam naj gleda; saj bo sam trpel; kakor si bo postlal, tako bo ležal — —«. To je Kajnov odgovor —, ki je govoril »sem li jaz varih svojega brata —«, ko ga je sam umoril . . . Ne bo sam otrok »gledal«, tudi oče in mati bosta z grozo »gledala«; ne bo sam otrok trpel, ampak tudi roditelji.

Katehetje in učitelji se pogosto pritožujejo, da se nekateri starši nič ne brigajo za svoje otroke, ne za njih napredek v šoli, ne za njih vzgojo.

Zvečer pogosto opaziš po temnih kotih mlade parčke, komaj šoli odrasle dečke in deklice, a še več, na dom se shajajo — in pred očmi staršev — greše! Koliko greha se stori po krivdi in nemarnosti staršev! Na sodni dan bo Bog vzel v roke velik bič —!

Ni dovolj, da starši otroke samo rode — dolžni so jih tudi vzgajati in voditi k — Bogu!

Starši, zavedajte se svojih dolžnosti in svoje — velike odgovornosti!

Heli, veliki duhovnik judov, je imel dva sinova, hudobna in brezbožna. Ljudstvo sta odvrčala od daritve in jim kradla darove, ki so jih prinašali v tempel. Heli, njih oče, je bil pa »predober oče«, je sicer svaril svoja sinova, vendar ni nastopil dovolj odločno proti njima. In Bog mu je poslal sporočilo, da bo radi tega, ker ni strahoval svojih sinov, sodil ve-komaj njegovo hišo. In kmalu nato sta v boju padla oba hudobna sinova in ob tej novici je padel oče Heli s stola, si zlo-mil vrat in žalostno končal!

Ta sodba nad Helijem je glasna pridiga vsem staršem!

Vestnik dobrodelnih ustanov.

Dragi dobrotniki!

Sedel sem k mizi z namenom, da Vam napišem kratko zgodovino tržiške Vincencijeve konference. Začel sem razvrščati ogromno gradivo, ki se je nakopičilo tekom 35 let, hoteč Vam podati vsaj medlo sliko dolgotrajnega, neprestanega delovanja. Toda sredi pisanja mi je odpadlo pero. Zazdelo se mi je namreč moje početje kakor nekako onečaščenje tihega, skritega dela skromnih mož, kojim je bil vedno blag namen razširati po župniji ljubezen do Boga in do bližnjega. Delali so le za Boga, a tudi pričakovali uspeha le od Boga in Njegove svete previdnosti.

Kar se je javilo kedaj, je istina še danes. Le preglejte obračun za l. 1924, ki Vam ga polagamo v pregled v naslednjih vrsticah in gotovo se bote overili, da čuva nad našim delom božja previdnost, ki na prečuden način skrbi za dobrobit konference.

A. Vincencijeva konferenca.

a) Denarni promet konference 1924. l.

Dohodki: Saldo začetkom leta Din 1492.79; darila dobrotnikov Din 15.172.31; prispevki dobrodelnih venčkov Elizabetine konference Din 4036.25; podpore države in tovarniških podjetij Din 20.563.—; nabiralnik kvaterne nedelje pred cerkvijo Din 1252.50; mesečina gojencev Din 25.489.—; prebitok dobordelne loterije Din 568.35; prehodni dohodki Din 80.—; tekoči račun s hranilnico Din 38.925.01. Skupaj Din 107.579.21.

Izdatki: Podpore revežem: redne Din 1020.—, izredne Din 1632.— je Din 2652.—; Dnevno zavetišče sv. Jožefa na Skali Din 51.538.—; prehodni izdatki Din 83.60; tekoči račun s hranilnico Din 52.404.80; saldo koncem leta Din 900.41. Skupaj Din 107.579.21.

b) Dnevno zavetišče in sirotišnica sv. Jožefa na Skali.

Dohodki: Darila darovana neposredno zavodu Din 721.50; podpore: predilnica in tkalnica (l. rok) Din 7500; gg. baronica in baron Born Din 5000.—; Charles Moline Din 600.—; državna podpora Din 4975.—; mesečnine gojencev Din 25.489.—; plačila za kosila šolarjev Din 4889.—; bolniška postrežba Din 929.50; cerkveno perilo Din 836.—; povrnjene šolske potrebščine Din 552.25; vrt Din 46.25; primanjkljaj krit od Vincencijeve konference Din 15.595.15. Skupaj Din 67.133.65.

Izdatki: Meso Din 1451.80; mast Din 3710.25; moka Din 12.231.30; mleko Din 9607.25; špecerijsko blago Din 4647.25; razna druga živila Din 4694.50; kurivo Din 4721.75; razsvetljava Din 1427.80; hišna popravila Din 5740.—; nabava in popravila hišne oprave Din 6266.70; šolske sestre

Din 10.252,50; davki, vodarina, zavarovalnina Din 342,55; zdravila Din 434,75; vrt Din 272,50; knjige in časopisi Din 121,50; obleka Din 109,25; šolske potrebščine Din 685,50; postrežkinja Din 375.—; pisarna Din 41,50. Skupaj D 67.133,65.

V zgornjih svotah ni izkazana vrednost obleke, obutev, drv in živil, ki so jih darovale dobre roke v naravi in se lahko ceni nad Din 5000.—.

c) Sv. Antona kruh.

Dohodki: Saldo začetkom leta Din 9,29; iz nabiralnika se je dvignilo Din 933.—; darovi Din 43,75. Skupaj Din 986,04.

Izdatki: Podpore: redne Din 630.—, izredne Din 341,35 je Din 971,35; saldo koncem leta Din 14,69. Skupaj Din 986,04.

d) Dobrodelna priredba.

Dohodki: Nabrano za dobitke Din 3152,75; izkupilo za srečke Din 7502,75; vstopnina Din 1766,10. Skupaj D 12.421,60.

Izdatki: Plakati Din 100.—; vstopnice Din 50.—; dobitki Din 1702,75; saldo Din 10.568,85. Skupaj Din 12.421,60.

Od salda ali dobička per Din 10.568,85 se je odstopilo Vincencijevi konferenci Din 568,85, ostanek od Din 10.000.— se e pa naložil v hranilnico kot stavbni sklad za razširjenje zavoda.

e) Sv. Miklavž se je tudi oglasil v zavodu in bogato obdaroval gojence ter pripovedoval, da so mu to omogočili vrli Lomljani in Dolinci, ki so na njegovi poti iz nebes radodarno naložili parklju poln koš jajc, sirovega masla, orehov, jabolk in drugih dobrih reči za sladkosnedenčke na Skali. Sv. Miklavž si je vsa imena dariteljev natanko zapisal v zlato knjigo.

f) Z Božičnico so pa novorojenemu Jezuščku naredile mnogo veselja vedno požrtvovalne članice dekleške Marijine družbe. Din 345,50 so nabrale, da so nabavile blaga in jedila, vrhutega darovale veliko obutve, obleke in v živilih. Trudile so se s šivanjem oblekic, s peko peciva in okraševanjem drevca. Za živahnost so pa skrbele vesele tamburašice, ki so krepko udarjale na svoja glasbila in spremljale petje presrečnih gojencev.

Daj Jezušček vsem, da bodo za svojo dobrodušnost enkrat na veke prepevale po nebeških livadah!

B. Elizabetina konferenca.

Dohodki: Saldo iz leta 1923 Din 90,75; zbirka pri konferencah Din 79,25; darila dobrotnic Din 1551,85; dobrodelni venčki Din 4036,25; prispevek tretjeredne skupščine D 240.—; prispevek od sv. Antona kruha Din 70.—; iz hranilnice dvignjeno Din 190.—. Skupaj Din 6258,10.

Izdatki: Podpore: redne Din 2095,50, izredne Din 124,75 je Din 2220,25; Vincencijevi konferenci dohodek dobrodelnih venčkov Din 4036,25; saldo koncem leta 1924 Din 1,60. Skupaj Din 6258,10.

Skupno premično premoženje:

V blagajni koncem leta: a) Vincencijeva konferenca Din 900,41; b) sv. Antona kruh Din 14,69; c) Elizabetina konferenca Din 1,60. Skupaj Din 916,70. — Tekoči račun v hranilnici Din 13.479,79. — Hranilna vloga Elizabetne konference Din 115.—. — Hranilna vloga stavbenega sklada Din 10.000.—. Skupaj Din 24.511,49.

Ako vpoštevamo še nepremično premoženje obstoječe iz dveh hiš in k njima spadajoči, v pretežni večini v zadnjih letih novo nabavljeni inventar, se moramo čuditi, kako mogočno drevo je iz malega semena prve konferenčne zbirke 3 gld. 15 kr. zrastle v 35. letih!

Hvala Bogu tudi za to!

Leta 1924 se je podpiralo 6 družin, 12 vdov, 10 samic, 3 polusirote in 9 sirot.

V zavodu je bilo 21 gojencev in gojenk, nekaj proti jako nizki mesečnini.

Dnevno zavetišče je posečalo povprečno kakih 60 učencev in učenk, poleg njih je bilo v varstvu zavoda čez dan po 12 do 18 malčkov od 2 do 6 let.

Kosila se je navadno kuhalo za 80 otrok.

Namenili smo se v znak hvaležnosti objaviti imena in darovane svote dobrotnikov in dobrotnic, a smo od mnogih strani čuli proti temu močan ugovor, češ, da levica ne sme videti, kaj dela desnica. Da nekateri so celo pretili, da nam v bodoče odtegnejo vse podpore, ako izdamo njih imena.

Tej želji vstrežajoč se le v splošnem zahvaljujemo vsem cenjenim dobrotnikom, uverjeni, da je njih velikodušnost z zlatimi črkami zarisana v knjigi življenja. Bog je njih dolžnik, ki bo vse stotero povrnil.

H koncu pa še nekaj besed o naši **Kapelici sv. Jožefa v »Našem domu«.**

Pravzaprav bi jo morali imenovati »kapelico božje previdnosti«. Vsaj se imamo le njej zahvaliti, da sploh stoji.

Ko so prišle pred poldrugim letom k nam čč. šolske sestre, je bila kapelica v take pustobnem stanu, da ga ni moč popisati. Prava brložnica je bila, v kateri se je nahajalo nekaj polomljene oprave.

Da so nas redovnice prosile odpomoči in čestokrat izrekale željo, naj bi skoraj bivali ljubi Jezus z njimi pod eno streho, je povsem umevno. A obljubiti jim nismo mogli ničesar. Proračunjena potrebščina 10do 15.000 Din se ne prišteje kar tja v en dan. Da se toliko denarja izprosi, treba večkrat leta in leta čakati.

A glejte, komaj smo potrkali na vrata dobrotnikov, že smo dobili lepa kipa Presvetega Srca Jezusovega in Pragarškega Jezuščka, krasen okvir za oltarno sliko in več drugih drobnarij. Zbirka stare srebrnine in zlatnine je med drugim donesla srebrno tobačnico, ki smo jo tako ugodno prodali nekemu ljubitelju starin, da nam je bilo omogočeno iz skupila postaviti ličen križev pot.

Iz Maribora nam je došla mašna posoda neke kapelice, od čč. uršulink v Ljubljani lep tabernakelj, od oo. frančiškancev vse potrebne paramente v obilici, od čč. uršulink v Škofji Loki pa mnogo cerkvenega perila. Bogat tržiški rojak v Ljubljani je pa podaril v denarjih toliko, da smo lahko napravili lično oltarno mizo.

Le enega je manjkalo, ciborija ni bilo.

Zaupajoč v Boga smo ga sicer naročili, a ko je došel mu je bil pridejan račun v taki višini, da je naše prihranke skoraj štirikrat presegal. Pa prav nikake nade na kako pomoč ni bilo. Vsi viri so usahneli, vsi dobrotniki so že svoje dali.

V tej zadregi smo se zatekli k Jezusu v sv. Evharistiji in mu prav pristrčno potožili naš položaj. »Vidiš ljubi Jezus«, smo dejali, »vse si nam tako lepo in gladko oskrbel, ali samo Ti hočeš prebivati v zadolženi hišici? To vendar ne gre! Moreš nam pomagati iz zagate!« Prepričani, da bo pomagal, se vrnemo domov in glej, kar nam pride nasproti neka gospodična, ki pravi: »Doma sem vas iskala, pa vas ni bilo. Izročiti imam od neke osebe svoto, ki jo je ob boleznih zaobljubila darovati za okrasilo ciborija v kapelici na Skali. Pol leta je štedita, zdaj pa daruje svoje prihranke.«

»Kaj pa gospodična«, sem vprašal, »ako denar porabimo za odplačilo dolga, ki ga imamo na ciboriju?«

»Potem pa še boljše«, je odgovorila in odšla.

Takoj smo poravnali ves dolg in ostalo nam je še nekaj nad Din 200.—, ki jih hranimo za nujne potrebščine v kapelici.

Kaj je misliti o tej povsem resnični dogodbi, naj si vsak cenjenih čitateljev sam odgovori.

Najboljši bo menda, da stopite vsi v službo Previdnosti božje ter pomagajte po možnosti našim revežem, sirotam in varovancem. Zlasti ako Vas tarejo kake skrbi, težave, boleznin in nadloge. V naši kapelici se vedno molji za dobrotnike in Bog kaj rad usmljenim skazuje usmljenje.

S tem končam to poročilo, želeč vsem skupaj obilo sreče v 1925. letu.

V Trziču, dne 31. dec. 1924.

Z odličnim spoštovanjem in Vincencijevim pozdravom

Karel Pirc, tč. predsednik V. dr.

Karl Pirc:

Tržič v začetku 19. stoletja.

(Dalje.)

K članku v januarski številki »Francozi v Tržiču« naj mi bo dovoljeno, da nekaj pripomnim.

Nek odličen gospod iz Ljubljane me je opozoril, da moja trditev glede davkov, češ, da pod Francozom niso bili prehudji, ne odgovarja resnici, ker so bili zelo veliki.

To nam je znano. Vsaj to trdi tudi Josip Stare v svoji Občini zgodovini za slovensko ljudstvo, V. zvezek, stran 171. ko pravi, da je slovenski narod težko plačeval velike davke v novcih in v krvi. Navzlic temu smo pa mi zapisali to, kar smo brali v kroniki učitelja J. Peharca. On je bil očitavec in v vsem jako zanesljiva priča.

Zapomniti si moramo, da se poročilo nanaša na Tržič, ne na celo Slovenijo. Ker je Tržič zadela po požaru velika nesreča, vsled česar so bili tržani vojaške službe oproščeni, zakaj bi ne bili vživali tudi davčnih olajšav?

Dalje se zdi mnogim cenjenim bravcem neverjetno, ker pripovedujemo, kako se je na gradu oznanilo, da je mir sklenjen.

Posrečilo se nam je dobiti v tej zadevi v roke nek spis, katerega pri sestavi našega članka žal nismo imeli pri roki. Napisal ga je okoli 1850. l. najbrže Fortunat Kurnik, bivši kolarski mojster v Tržiču, po navedbah takrat še živelih očitavcev. Glasi se dobesedno takole:

»Ko so francozi odšli in je biv mir sklenjen, so prišle pisma iz Ljubljane na vse grajšine in tako tudi na našo — in de bi bili fej veselji novici večji sloves v temeljili, se je napravil poštarjev Tona, (ta mlad postmojster) v rumeno poštno obleko, hlače in lajbič rmen, z rudečimi obrobnji, sablo na strani (šturmhut) trivogelni klobuk s permi in škorne (jahalnice) čez goleni: — u Pristavi je sedel na konja, pisma je imel za nedrijam (za lajbcam na persih) zatakknjene, korobač v roki, poštni rog na strani. Bila je ravno nedelja, ljudje so od usih strani skup oreli in usi se udero za jezdicam, kter je s korobačem pokal in podkve so ogenj dajale. Ko on memo Kodra po poti pred velike duri na grad prijaše, trikrat prav krepko s korobačem počl, potem zatrobi v poštni rog in duri se na dva kraja odpro. Stopili so ven gospod Ferboltar Orehovnik s pisarjem in drugimj pervaki iz terga, on jim poda pisma iz z nedrija, se oberne in jaše nazaj na svoj dom.

Prihodnjo nedeljo potem pa je bila zahvalna sveta maša v farni cerkvi pri sveti Troici, ljudi se je obilo zbralo, se Bogu za dolgo zaželjeni mir po tolikih hudih nevihtah zahvaliti, gospodje so sedeli pred velikim oltarjem na stolih po obeh straneh in v sklep so zapeli zahvalno pesem (Te Deus Laudamus).

Veliki požar 1811. l.

V noči od 29. na 30. marca 1811 je izbruhnil v kovačnici žebeljarja Matija Klander vsled zanikernosti »cajnjarja« po imenu Sketel, požar, ki je pripravil Tržič v par urah na be-raško palico.

Imenovani delavec je na večer pogasil ogenj v fužini ter pozabil zapreti železna vrata, ki so vodila v sosednjo oglénico.

Tisto noč je divjal od severa silen vihar, ki je kmalu oživel slabo pogašeno žerjavico in jo razpihal med oglje. Jelo je tleti, postajalo vedno bolj živo, dokler se ni vnelo tramovje.

Ob 1 ½ ure ponoči se je pojavil ogenj tudi na strehi in komaj četrt ure nato je bila vsled vetra že vsa desna stran trga v ognju. Pičlo uro pozneje ni bilo na desnem bregu Bistrice nič več gradu, nič več sv. Andreja cerkve, nič več Tržiča, marveč eno samo grozno ognjeno morje!

Da, še več! Kakor goreči ptiči je švigalo po zraku polno ogorkov, plamtečih deščic in žerjavice, katere je hud vihar zaganjal čez Zali rovt na Dobje, koder je zapalil hrastov gozd, da so drevesa gorela kakor mogočne baklje proti nebu.

Utrujene prebivalce je komaj predramil iz trdega spanja plat zvona. Vsi zmedeni so planili iz svojih ležišč ter prestrašeni bežali, kakor so bili, v spodnjih oblačilih, pred ognjem. dočim, so drugi v pravem pomenu besede komaj rešili golo življenje. Gorje pa onim, ki so se količkaj obotavljali. Ogenj jim je prestrigel pot. Zanje ni bilo več rešitve! V žgalini so zgoreli, ali pa se v kletih zadušili.

Celo na prostem kmalo ni bilo varno za življenje, nastal je pravi pekel. Sopara in dim sta onemogočila vsak prehod, tako, da se je mnogo ljudi kar na prostem zgrudilo in vsled opeklin in dima na ulici umrlo.

O kaki omejitvi ognja ni bilo govora, vsaka pomoč je bila zaman, zakaj sili razburkanega elementa se ni bilo mo-goče ustavljati.

Vse kar je moglo, je bežalo v sosednje vasi. V Pristavi, Bistrici in v Križah je bilo polno tarnajočih beguncev. Povsodi si videl ležati nešteto opečenih in vsled strahu obolelih revežev. Mnogi od njih so že na begu onemogli in na cesti umrli, mnogi pa preživeli v hudih mukah par dni v tujih hišah in konečno izdihnilj svojo dušo.

73 življenj je požar uničil. Koliko je pa zadobilo vsled opeklin in vsled prestanega strahu lihe za celo svoje življenje, to pa ni znano. Požar je upepelil 145 hiš, razrušil 100 delavnic in 9 kovačnic.

Čudovito je bilo, da se je rešilo 60 žebeljarjev, ki so stanovali v neposredni bližini kovačnice, v kateri je izbruhnil ogenj. Nikomur se ni zgodilo nič zlega. Zbežali so v Krovo in Kamno gorico ter se nikdar več vrnili v Tržič.

Ko se je po strašni noči konečno zdanilo, ni bilo opaziti družega kakor opaljeno zidovje in kadeče se razvaline, iz katerih je tu pa tam švignil še kak plamenček ter se kmalo spremenil v smrdeči dim.

Velika tišina je nastala, vse je bilo omamljeno in polno groze od strašne nesreče in nepopisne bede.

Proti 9. uri dopoldne je prijahalo 6 orožnikov iz Kranja. Prišli so na vojaški nabor, ki je bil za Tržič določen na 30. marca.

Ker je lesen most čez Bistrico tudi pogorel, so jo krenili čez Virje in si ogledali strašno opustošenje. Nihče ni stopil raz konja. Odjahal so v skoku nazaj v Kranj naznanjat žalostno vest. Nabor se seveda ni vršil. Ljubljanski guverner je trg za to leto vojaščine oprostil.

Da si nekoliko predočimo obseg požara in strašno uso-do tedanjih tržanov naj služi dvojje razpredelnice, ki smo jih sestavili po župni mrtvaški knjigi. Prva nam kaže število mrličev po posameznih hišah, druga pa po starosti in spolu ponesrečencev.

a) Število mrličev po hišah: v hiši št. 11 2 osebi, št. 12 1 oseba, št. 14 1 oseba, št. 15 2 osebi, št. 25 2 osebi, št. 31 3 osebe, št. 33 2 osebi, št. 34 13 oseb, št. 39 2 osebi, št. 48 1 oseba, št. 54 2 osebi, št. 55 4 osebe, št. 85 1 oseba, št. 97 1 oseba, št. 107 1 oseba, št. 108 2 osebi, št. 110 2 osebi, št. 111 1 oseba, št. 115 2 osebi, št. 116 2 osebi, št. 117 2 osebi, št. 118 5 oseb, št. 119 2 osebi, št. 126 4 osebe, št. 127 2 osebi, št. 154 6 oseb, št. 166 2 osebi, št. 168 1 oseba, št. 170 1 oseba. Toraj v 29 hišah 73 mrličev! Vrh tega so našli na prostem sežgano trup'o nepoznanega dečka v približni starosti 7 let.

b) Število mrličev po starosti in spolu: moških v starosti od 1—7 let 5 samskih, 8—17 let 0, 18—30 let 1 poročen in 2 samska, 31—40 let 4 poročeni in 1 samski, 41—50 let 1 samski, 51—60 3 poročeni in 1 samski, 61—70 let 1 samski, skupaj 8 poročenih in 11 samskih. — Ženskih v starosti od 1—7 let 4 samske, 8—17 let 1 samska, 18—30 let 12 samskih, 31—40 let 8 poročenih in 4 samske, 41—50 let 2 poročeni in 3 samske, 51—60 let 8 poročenih in 3 samske, 61—70 let 7 poročenih, 71—78 let 2 poročeni, skupaj 27 poročenih in 27 samskih.

Iz tega se razvidi, s koliko skrbjo so čuvali stariši nad svojo deco, ker jo je razmeroma jako malo zgorelo.

Ko je francoski guverner Marmont v Ljubljani slišal o neizrečeni nesreči, je takoj poročal v Pariz in cesar Napoleon

je dovolil za pogorelce 100.000 frankov iz vojaške blagajne. Ker je pa čez 7 tednov pogorelo tudi v Kranju dokaj hiš, so morali tržani deliti svoto s kranjčanji, tako da je odpadlo na Tržič 70.000, na Kranj pa 30.000 frankov. Tržana Jernej Mally in Urban Globočnik sta bila pooblaščenca, da sta šla po denar v Beljak.

Tudi iz drugih krajev je došlo obilo denarne podpore, obleke in perila. Kmetje so pa pripeljali žito, platna in živil. Pri toliki podpori in pridnemu obrtovanju in trgovanju si je Tržič kmalo opomogel in prišel na stari stan.

Pri zidanju novih hiš so jako skrbeli za varnost proti ognju. Še danes opazimo pri večini hiš požarne zidove, železna vrata na postrešjih, zlasti tudi železne šaluzije, ki so tržiška posebnost. Celo Alban Stoltz (Stolc), katoliški nemški pisatelj, jih omenja v popisu svojega potovanja iz Nemčije čez Ljubelj v Trst ter jih označa kot neko svetovno rariteto, kar pomenja veliko, vsaj je Stolc prepotoval skoraj celo Evropo.

V zahvalo za rešitev iz hudega požara in da bi Bog obvaroval v bodoče trg pred tako nesrečo, so zaobljubili tržani vsako leto posebno pobožnost na čast sv. Florijanu. Od nedelje, ki je pred praznikom sv. Florijana, se skozi 8 dni pri sv. maši ob 6. uri izpostavi presv. R. T. Na praznik pa je zaobljubljena procesija po trgu, nato pa slovesna sv. maša z leviti.

To obljubo, katero še danes tržani zvesto drže, so vedno zelo svečano obhajali. Posebno so prepevali radi pri procesiji razne pesmi na čast sv. Florijana.

Ena, menda najstarejša pesem, ki so jo bržkone peli že o prvih časih obljube, se doslovno prične:

Tebi k' časti očmo zapeti.	V službi deželski.
O! presveti svet Florijan.	Iao žolmirski
Od Tvoje službe razodeti.	Per cesarji tako v gnadi bil.
Kirs' bil vojšak in prav kristjan.	Službo oficirsko zadobil.

Potem pa pripoveduje, da je bil v »Estrajhu« v službi, »kjer je Dioklecijan regirale«. Kako se je v Ensu sam javil za kristjana; kako je bil pod Akvilijanom mučen; kako so mu mlinski kamen na vrat navezali in ga vtopili; kako potem:

Kamen in truplo je h vrhu peršal,
Glih kakor čovr je plaval!

Potem pa se pesem konča:

Dan današnji se več ne skriva.	Ti nam brani.
Tvoja brunnost in svetost.	Jerberk brani,
Tebi clo kršanstvo čast daje.	To nam prosí per Boga.
Kader je ogenj prosijo pomoč.	Da strafigo odvrnil bo.
Letos ogenj močno straši	Sprosi tudi
Sliši se zdaj to in tam.	Ti pri Bogu.
Svet Florijan ti ga pogasi	Deb stabo na večni čas.
Prosmo te današnji dan.	Bogu dajali hvalo in čast.

Koko je Krtačova Špeva kapuna jedva.

(Ana špasna storja k' sej pred pedesetm letm an lotristen v Tržič perrajmova.)

Krtačov Žanček, Boh mu dej dobr, je biv šoštar k' je za Píkca rančoše¹ devov, prov tisto kolekturo², koker so rekle. Pa j' rad »ta kraščga« piv, dej biv vsak teden tri dni plavmontog³! Zato pa sój Špeve ni drujga zapustu, koker anga nagajivga pamža, pa pot za sboj. Žoče je štrikava⁴, pa rančoše foksova⁵, če pa sem kače drobnjakove štruklce spekva. Kvač se per tačmo kšeft more zaslužite, uhka usak sam prajta! Z ano besedo: »Peteltudi je pev.« Furtnaprej je bva kača v aržato⁶.

No pa kar je res, de se nam ugov: Špeva ni boh ve kelk' jamrova. Ankat sej je snav, dej anmo drujmo dava an jabúk, kar je u trampihln cahen ane veliče sreče. Ta snja joj po konc država.

Vi se m' smejate, pa j' le res. Po božje dej res!
Alstn je bo pa glih na tá debev četrtk pred pedesetm letm. Ker joj pamž trucov, je Špeva za prbolšek skuhovala »to slepe bržole«⁷.

K sta pojedva, je šu pamž na potef, ona j pa k žočm sedva, pa mav zadremava.

No, sam mav činčnuva je z gvavo, sej je pa v snjah prtknivo, dej pršu ranč Žančk nazaj. U samh cvitah⁸ je biv, kaput⁹ čez ramo, u roc pa ano četno. Ješta, kok sej ga ustrašva! »Ovbe no«, je rekva, »am še na boš dav gmaha, ti pekvat šnopsar!« Na to sej pa Žančk rzjezu, n jo s četno preče gvale usekov, dej kuj tri sonce vidva. Potl je pa zginu.

U rsnic je pa pr činkan u mizo butva, so sej pa tačele flavze prtknile.

K sej zbdiva je pa začeva tuhtat, paj potuhtova dej sreča že na pote. Terno bo zađeva! Na more falite! Negov datum je zimecvanck¹⁰, u cvitah, al pa u srajc hodite, fireohck¹⁰, četno vidt pa anajst.

Kuj je začeva groše ukp pobirat, pa glih kjoj misluva v lotrijo navizat, sej pa prmoliva pr urath not u hišo sosedova Žefa.

»Kvač pa tebe božje nose?« se zadere Špeva.

»Ovbe no, umarce ponujam⁹. Tačga kapital kapuna nosm u stavo, deb ga sam cesar na pustno nedeljo ubirov.« Poreče Žefa.

»Čaj no, čaj, lejo!«¹¹ Reče Špeva. »Ankat b pa jest tud rada Fligendes¹² ubirava, če b' kej gnarja imeva.«

»Čuke pa gnar«¹³ prav Žefa. »Dva groša za ano umarco ma vsač čvovk, čej le božje.«

»I, de pa bo,« je rekva Špeva. »Čej glih zimecvanck, datum mojga to starga, frej. Glih cu truc¹⁴ mojmo rančmo, k'mej prehle v snah preče gvale usekov.« Pa je vrgva dva groša če po mize. Žefa j' pa v listo zamerkova, dej zimecvanck bezecan. Pa j bo!¹⁵

Na pustno nedeljo so pa na lotrij ven pršle:

»Zimecvanck na prl ruf, fireohck na ta druj ruf, deset pa na treč ruf.«

»Ježeš, Ježeš, Marija pa vse svetniče!« Je vpiva Špeva po gase, koker deb sej bo zirovo. »Sm pa terno pr punto zapasova, Zakaj sem stavva na to preklicano četno anajst, namest na kaput deset, Usga j uržoh moj to stare. Ta pkvat dedec ni biv nkol neč prida, pa m joj še zej našpilov pod nosam. Ti peklenšč žakvar¹⁶ ti!«

No, s cajtam sej pa vse glih mav potovaživa.

»Ambosolco, pa kapuna mam pa vse glih.« Pa joj štur-mova k Žefe po kapuna.

»Žefa, Žefa, lejo, če pa se« je že na gas upiva. »Brž u čevder pa kapuna. Moja umarca j na prl ruf pršva.«

Žefa je bva an cajt kar pr gmah, K je pa Špeva le trucova, je pa rekva: »De te na pogledam! Kdaj s pa ti pr men stavva? Še zan podmeden podmet nimaš, se t pa od kapunov sanja. Kapuna j Krecljavova frava zađeva. Po božje dej res! Če na vrjameš pa pojd h Krecljav gledat, boš pa vidva, de se res peče.«

»I tjade se peče« j rekva Špeva, »pa ne toj. Toj je moj, ti prekvata galfica!«

»Kva jest galfica? Ti galfica, trikrat galfica« je upiva Žefa. »Tja, b' na bo svab, deb zaston kapuna žrva, beštja ti namarna.«

Zej se pa Špeva ni mogva neč več mosate, jeza jo zgrabe, zakadi se preče Žefe, pa jo čmrkne po noso, de sej kuj ta rdeča pocdiva!

Žefa rine u kuhno, Špeva za no. An cajt sta se po kuhnen če pa sem ringale, kar na ankat pa zaupije Špeva: »Ješta, kaj pa tok dšj tle, koker sama frmožija¹⁷? Toj pa ferdohten!«

Pa stop h peče, pa potegne pokru od vrat, pa zagleda — u protfon pečenga kapuna. Pa kok je šepetavo, koker deb bli sami nebešk angelc prepevale.

An cajt jej kar sape zmanjkovo. Pol je pa začeva upite: »Tj preklicana galfica ti. Tok tle krecljavova frava kapune peče?«

Pa zgrab profon pa kapuna, pa jo rine preče domo.

Žefa j klicova na pomagaje: »Šelme¹⁸, ravbarje.« Pa ni neč pomagavo. Peč je bva prazna, samo mav kofetove polike sej u vone grevo.

K je pršva Špeva domu, sta pa s pamžam za mizo sedva, pa tok andohtlu kapuna obirava, de še poudan zgonit nista slišova. Ješ, toj bo dobro! Kar po brad sej tonka cediva.

K sta bva z usmo fertk, s pa Špeva še prste oblizne, pa preče ust an parkat z birtoham obriše, pa poreče fanto: »Žej pa vem profon pa kosti, pa vse ukp pones Žefe nazaj, pa reče, de se zahvalm za dobro fronto¹⁹».

Pamž je ubogou. Kva j na to Žefa rekva, na vem, Sam telk vem, de ni moliva! Pa to sem vidu, dej fant pr te priče z veže prletu, pa burkle za nmo.

K je biv dost deleč od hiše j pa zapev:

»Hajsasa, hopsasa, pustna nedelja,
Van sm biv špeha set, letos pa zelja!«

Žefa moj pa pred voknam kfrise rezova, pa s pestjo žugova.

Od takat naprej se nista Špeva pa Žefa nkol več pogledale. Šele na smrtn postl sta s u roče segle.

Zakaj smo to napisali? Nekoliko za zabavo in smeh. Ni dobro vedno resnim biti! Posebno pa zato, da pokažemo, kako narečje so tržani pred 50 letmi splošno govorili. S tem podamo kot zgodovinarji najboljšo sliko o našem napredku. Šola in dobra volja tržanov sta zmogle, da je skoro izginilo iz sveta to ne posebno lepo tržiško narečje.

Karl Pirce:

Tržiški vzorniki.

»Krivčeva Frana.« (Marija Peharc, † 3. avg. 1890.) Prav za prav vam hočem danes podati malo sliko iz življenja treh oseb, ki so pa bile v življenju tako tesno zvezane in se med seboj v kreposti podpirale, da jih skoraj ni mogoče ločiti.

Gospa Peharc je bila iz premožne hiše. Imela je lastno hišo na trgu (zdaj pri Basteljnu) in pa kosarnico. Poročena je bila z uglednim možem krščanskega prepričanja. Žal, srečni zakon, iz katerega je bilo troje otrok, ni dolgo trajal, kajti jetika je v kratkem času pobrala moža in dva otroka.

Vboga žena je naenkrat osamela. Edino, kar je vdovi še ostalo, je bila hčerka Betika, pridno in poslušno dekle, ki ga je zbog svoje nedolžnosti in uljudnosti vzljudil celi trg.

Betika je bila vitkostasa, bledega a prijaznega obraza in polna tistega dostojanstvenega obnašanja, ki ga ima le nedolžno čisto devišstvo.

Nj marala za svet, ne za tovarišijo, živela je le Bogu in svoji ljubljeni materi.

Tako je preteklo nekaj let, kar se tudi Betike loti zahrbtna jetika. Ko je deklica spoznala svoje opasno stanje, se je brez pomisleka vdala v božjo voljo in potrpežljivo prenašala vse težave bolezn, ne da bi odnehala opravljati svojih vsakdanjih poslov.

Z vso resnostjo se je pripravljala na smrt, tako da je končno bela žena zanjo izgubila vso grozoto. Za svoj mrtvaški oder in pogreb je vse sama pripravila in do najneznatnejših reči vže naprej natančno določila.

Ko se je stanje bolezn shujšalo, je morala leči v bolniško posteljo. Pri polni zavesti je spoznala, da ji življenja poteka. Od tedaj naprej ni mislila več na svet, le molila je in še

v zadnjih trenutkih je zaklicala: »Pridi moj ženin! Pridi moj Jezus!« ter izdihnila svojo nedolžno dušico dne 13. novembra 1863. l.

Ko se je raznesla vest njene smrti po trgu, je vse plakalo. Trumoma so jo hodili kropit in niso se mogli ločiti od ljubkega prizora, ki ga je nudila na mrtvaškem odru nedolžna mladenka.

Vse je žalovalo, celo mala veverica, ki jo je Betika gojila na oknu, je žalobno skakljala po kletki, pričakovaje svojo dobrotnico. Ko pa le ni hotela priti, se ni dotaknila nobene hrane več, dokler ni žalosti poginila.

Tovarišice umrle so se kosale, kaj bi napravile, da najčastneje spremijo drago pokojnico k zadnjemu počitku. Zato je bil pa tudi pogreb veličasten, da Tržič kaj tacega še ni videl. Še po letih se je o njem govorilo.

Šest belo oblečenih deklet je neslo krsto, druge so pa ob strani svetile. Na grobu so ji pa zapele nalašč za rajnico zloženo in uglasbeno nagrobnico. Nekaj kitic, ki so ostale še v spominu, naj tukaj sledi:

Oh povej nam sestra ti,	Pa če ravno si od nas
Kaj smo ti storile mi,	Obrnila svoj obraz,
Da premila, zapustila	Tebe tukaj, mi vsi skupaj
Nas tak' naglo vendar si,	Bomo pomnili vsak čas.

Truplo blage deklice počiva skupaj z njenim očetom ob zidu na levo od g. Potokarjevega groba. Včasih je bil grob obraščen z bršljinom, ki se je vil okrog nagrobnega spominka. Danes ni več groba, kamen sicer še stoji, a napis je postal do cela nečitljiv.

Kdor je poznal Betiko, jo je obdržal v trajnem spominu. Še po preteku nekaj let je neki rojak posvetil rajnici žalnico, ki se takole glasi:

Mili glasovi do Lizabete Peharc-eve, umrle 13. listopada 1863.

1. V krasnem vrtu cvetka zala	2. Krasni vrt, o raj deviški
Je prirastla iz zemlje,	Kako lep si zmeraj bil,
Nežno se je razcvetala,	Ko te venec je dekliski,
Duh dajala med sestre,	V nedolžnosti krasil.
3. V svoji prvi že mladosti,	4. Zvesta biti zaročnica
O prebela lilija!	Jezusu hotela si,
Venec vedno v radosti,	Svojim sestram tovarišica
Ženinu si kinčala,	Si najboljša bila Ti!
5. Zlahtni biser ohraniti,	6. Sedemnajstkrat sijalo
Tvoja prva skrb je bla,	Ti popludno solnce je,
Čista si hotela priti	Nikdar več ni prikazalo
Tje pred svojega ženina,	Oh, premila Tebi se.
7. Lice Tvoje obledelo,	8. Dolgo krije že gomila
Tukaj je za večnost zdaj,	Te na mirnem kraju tam,
Srce pa je hrepenelo	Oh, prezgodaj zapustila
V prelepi večni raj,	Dom tihotni tu si nam,
9. Mirno spavaj v mrzli jami,	
Da začuješ sodni glas,	
V raju večnem ne pozabi	
Spomniti se vernih nas!	

V Tržiču 29. avgusta 1865.

Hrabroslav Perne.

Po smrti Betike je življenje krivčevi »fravi« potekalo enolično. Prodala je kovačijo in se čisto odtegnila svetu. Hišo, v kateri je preživela toliko srečnih dni, je oddala v najem. Sama je pa tiho samotarila v podstrešju s staro služkinjo, »Gromovo Mico«, ki ji je bila bolj tovarišica kot služabnica.

Da se pošteno preživi, ustanovila je zasebno šolo za ženska ročna dela in menda je ni danes starejše tržičanke, ki ne bi bila svojčas posečala te šole.

Žena pa ni samo učila delati, marveč tudi moliti in krepostno živeti in je tako storila na tihem neizrečno mnogo dobrega.

Svetu se je popolnoma odrekla, edina njena pot je bila v cerkev, kamor je hodila slehern dan k sv. maši in pristopala, kolikor ji je bilo dovoljeno, tudi k sv. zakramentom.

¹ čevlji, ² slabo izdelana obutev, ³ Blau Montag — brezdelje ob pondeljkih, ⁴ nogavice pletla, ⁵ čevlje robila, ⁶ v žepu, ⁷ pražole brez mesa, ⁸ svite = svitice, (hrvaško) spodnje hlače, ⁹ tudi hrvaška beseda = suknič. Stari tržani so rabili več hrvaških izrazov, ker so si jih po sejnih prisvojlili. ¹⁰ 27, 84, ¹¹ glej no glej, til, ¹² kuretina, ¹³ geh zu, geh = kaj zato, ¹⁴ prav nalašč, ¹⁵ Revne ženske so si pomagale, da so prišle do malega zasluzka s tem, da so kako stvar v stavo nosile. Seznam (listo) 90 številko so si napravile. Kdor je plačal malo svotico, si je smel zbrati eno številko. Prva številka, ki je bila prihodnjo soboto dvignjena v državni loteriji, je pa stavo dobila. V našem slučaju je »zadel« kapuna. ¹⁶ berač, ¹⁷ dobro diščač jed (morda od laške »formaggio« = ser), ¹⁸ tatovi, ¹⁹ dobra jed. Od kod ta izraz, nam ni znano.

Za razne razmere in pripetljaje v življenju je imela polno modrih nasvetov, ki jih je črpala iz mnogobrojnihkušenj lastnega življenja. Ker je sama z saboj strogo postopala, je bilo tudi nje naziranje dokaj strogo umerjeno. Zato so njene besede večkrat izzvenele nekako osorno, zakar so jo smatrali mnogi, tudi duhovniki, za brezsrčno, kar je bilo pa zelo zmotno.

Tako je čestokrat svarila, naj se na svetu nikomur ne veruje. »Čisto nikomur«, je naglašala, »tudi meni ne!« Ako se ji je oporekalo, da se sme vsaj nji verjeti, je z veliko vnetostjo ponovno naglašala: »Tudi meni ne!«

Imela je precej obširno knjižnico, iz katere je mladenkam knjige posojevala in razlagala, kar je bilo v njih pisanega.

Daši je že premnogo v življenju skusila, ji Bog še ni prenehal pošiljati novih križev. Vsled starosti in izpremenjenih razmer, je bila primorana šolo opustiti, nakar je prišla v denarne stiske. Morala je hišo prodati in se naseliti v tesnem, iz ene sobice obstoječem stanovanju, koder sta s služkinjo kaj skromno živele. Večkrat po cele dni nista vžile druge hrane kot nekaj kaše.

Boga pa tudi zdaj ni zapustila. V cerkev je hodila, če še tako težko, do zadnjega. Huda sapa jo je dušila po klancu in večkrat so ji usmiljene ženske prožile roko v pomoč. A je vse dobro mišljene ponudbe na kratko odklonila: »Nikar se ne obotavljajte, da ne boste zamudili sv. maše. Zame je vse eno, kadar dospem do cerkve, vsaj spotoma molim.«

Zadnje leto je jela zelo pešati. Večkrat so jo napadle slabosti, da je morala v posteljo. Pa si je zopet malo opomogla. Nekoč je pa nenadoma hudo opešala in predno se je okolica dobro zavedla, je začela umirati.

Poslali so po duhovnika, pa je bilo že prepozno.

Še zadnje žrtev je Bog zahteval od nje. Celo cerkvenega tolažila za umrle ni bila deležna. Edino stara služkinja ji je stala tudi v najbridkejši uri zvesto ob strani, dokler ji ni za vedno zatisnila trudne oči.

Kaj naj vam povem o tretji osebi, o »Gromovi Mici«? Menda ste že sami posneli iz vsega kar sem do zdaj pripovedoval, kaj mi je na sreč.

Celo svoje dolgo življenje je posvetila le eni misli. Žrtvovala se je v zvestobi do svoje gospodinje. Ni iskala svetne udobnosti, zadnja leta niti zasluženega plačila ne. V bedi in pomanjkanju je ostala vedno ona, kar je bila kot mlado dekle v bogati hiši — u z o r k r š č e n c e — služkinje. Svet jo ni čislal, skoraj zaničeval in zasmehoval radi njene zvestobe. Tembolj je bila pa všeč Bogu, pri katerem bo uživalo zvesto srce bogato plačilo na vekov veke.

Razno.

Umrli je v bolnici v Ljubljani Franc Lautar, roj. 1903. Boleden je dobil pri vojaki v Albaniji. To je že peta žrtev vojaške službe v naši župniji! Koliko si jih je pa nakopalo boleden — — —!

Farna knjižnica v kaplaniji je začela poslovati. Knjige se izposojajo vsak petek ob pol osmih zvečer proti primerni odškodnini. Prosimo, da pazite na knjige! Kdor poškoduje izposojeno knjigo, jo mora plačati.

Taksa za grobarja je sledeča: Za otroški grob 15 Din, za grob od pogreba z enim duhovnikom 20 Din, z dvema duhovnikom 30 Din, s tremi duhovniki 40 Din, od pogreba s konduktom 50 Din. Po zimi, ko je zmrzlo, se računa 10 Din več od groba za odrasle in 3 Din več od groba za otroke.

Umrli farani v letu 1924. (Dopolnilo k novemberskemu izkazu.) 52. Golmajer Ana, roj. Šlibar 20. VII., umrla 19. okt. 53. Mally Rihard, roj. 17. IV. 1861, umrl 23. okt. 54. Kruh Lovrenc, roj. 10. VIII. 1842, umrl 23. okt. 55. Tomazin Marijan,

roj. 24. IX., umrl 31. okt. 56. Marenk Margareta, rojena Rechberger 15. V. 1845, umrla 31. okt. 57. Zaletel Marija umrla 7. novembra stara 5 mesecev. 58. Ahačič Konrad, roj. 13. II. 1904, umrl 10. nov. Lavička Katja, rojena 2. VI. 1892, umrla v Ljubljani 17. XI. 59. Zupan Janež, roj. 16. XII. 1866, umrl 18. nov. 60. Penko Janez umrl 4. dec. star 3 dni. 61. Novak Stan-ko umrl 23. dec. star 3 mesece. 62. Ahačič Marija, roj. Naglič 7. VI. 1850, umrla 25. dec. 63. Černe Kristjan, rojen 9. XII. 1887, umrl 27. XII. N. v m. p.!

Poročeni pari v letu 1924. (Dopolnilo k oktoberski številki.) 29. Zupanc Valentin — Urbanec Marija 20. sept. 30. Šulgaj Franc — Koder Ana 21. sept. 31. Koder Jožef — Štrekelj Pavla 21. sept. 32. Slapar Franc — Hrovatovič Marija 21. sept. 33. Fornazarič Anton — Košir Marija 28. sept. 34. Knific Jožef — Elizabeta Polajnar 11. okt. 35. Sova Stanko — Lotrič Frančiška 18. okt. 36. Jerman Jernej — Pavlič Antonija 25. okt. 37. Brejc Janez — Narobe Albina 5. novembra. 38. Kaštrun Peter — Ankele Frančiška 8. nov. 39. Vehovec Jakob — Završnik Frančiška 8. nov. 40. Zavrli Martin — Novak Pavla 9. nov. 41. Perko Henrik — Klemenc Ana 15. nov. 42. Jezeršek Ivan — Mrak Marijana 15. nov. 43. Šarabon Alojzij — Hnyk Milada 22. nov. 45. Hnyk Jožef — Strniša Frančiška 22. nov. 46. Janc Franc — Meglič Frančiška 22. nov. 47. Radon Florijan — Osebek Marija 22. nov. 48. Pipan Silvester — Vogelnik Francka 22. nov. 49. Pavlin Andrej — Papler Jožefa 22. nov. 50. Schubert Jožef — Grasmajer Valentina 23. nov. 51. Meglič Matija — Pleško Angela 23. nov. 52. Mikič Janez — Katarina Mlinar 23. nov. 53. Klemenc Andrej — Podakar Frančiška 30. nov. 54. Klemenc Janez — Krasnik Marija 7. dec.

Najstarejši zaročenec je bil star 59 let, najmlajši 17 let.

Pete litanije so najlepše, če poje vsa cerkev. Kadar so torej Pete litanije, naj poje vsak, ki je navzoč in sicer odgovore in pesem.

Veselic — predpustne, dobrodelne, strokovne itd. povzročje pri nas mnogo moralnega zla, pa naj se vrše na tej ali drugi »podlagi«. Nekaj žalostnega je, gledati zjutraj vinjene mladeniče in mladenke, ko gredo — oziroma merijo cesto — od veselice domov. Naš narod dvigniti iz mlake pijančevanja —! To bi moral bit klic vseh, ki imajo količkaj ljubezni do naroda. Prirejajo se »dobrodelne« veselice, da se nabere par dinarjev za ta ali drugi »dober namen«, pri tem se pa zapravljajo tisoči in milijoni narodnega premoženja, kviri narodno zdravje, uničuje narodova — morala. Uspeh take veselice je naravnost malenkosten proti škodi, ki jo povzročijo — narodu. Nihče ni proti pametnim veselicam — toda kdor ima še kaj zdravega čuta v sebi, mora biti proti takim veselicam, ki goje pijančevanje. In še eno! Društvo delovodij in industrijskih uradnikov v Trziču je razposlalo vabila na svojo predpustno veselico s pristavkom: »Vstop je dovoljen le vabljenim in po njih vpeljanim gostom.« Tako je prav! Na tiste veselice, kjer se zbira vse in navadno najslabše, kjer je vse dovoljeno, dostojen človek — ne more iti! Zlasti pa prosim vse prireditelje veselic — na tej ali oni podlagi — da ne dovolite vstopa na veselični prostor mladim dekletom brez spremstva, ali mladim parčkom brez spremstva staršev ali starejših, pametnejših oseb! Dostojna dekle ne gre nikdar sama na veselico, posebno pa ne v družbi nekavalirskega kavalirčka. Skrbimo za čast našega ženstva!

Mladeniči, potrjeni k vojakom, prejmite sv. zakramente pred odhodom v vojaško službo!

LISTNICA UREDNIŠTVA. Vsak bralec Cerkvenega Glasnika naj ga po svojih močeh razširja, priporoča pri svojih znancih. Vsaka družina naj ima naš farni list. Sorodnikom, zlasti vojakom, ga pošiljajte v tujino! Vsak list shranite doma! Sporočite naslove Amerikancev - sorodnikov, pa jim ga pošilja župni urad sam v Ameriko.